

Stefans Porträttmålare Patrik Graham

I början av 90-talet så hamnade jag, något slumpartat, på en konstskola i Florens som ägnade sig åt akademiskt måleri. Där lärde man ut teckning och måleri inspirerat av det atelier-system som var förhärjande på akademierna under 1800-talet. Eleverna sattes till en början på att rita av gips kopior av kända skulpturer från konsthistorien, ofta var det byster från antiken och renässansen. När detta hade bemästrats gick eleven vidare till att teckna av levande modeller för att sedan gå

ge sig på det mera utmanande oljemåleriet, nu med en gedigen kontroll och förståelse för två dimensionellt avbildande av verkligheten.

Mannen som drev skolan i Florens var ursprungligen konsthistoriker, efter studierna så letade han upp en av de få utövande akademiska målarna som fanns kvar och lärde sig att måla på klassiskt vis. Han hade teorier om att 1600-tals målare som Caravaggio, Titian och Velasquez använde sig av en teknik han kallar "sight size", man kan följa denna praktik fram till John Singer Sargent och Anders Zorn.

Iden är enkel, om man ställer modellen jämnsides med duken och konstnären intar sin position en bra bit bort, därifrån kan han göra direkta jämförelser mellan modell och tavla för att sedan promenera fram till duken för göra sina pensel drag.

Figurerna blir då i naturlig storlek och det är lättare att skapa en återgivning som uppfattas som mer visuellt riktig.

För mig är just denna avbildning i naturlig storlek oerhört viktig för hur vi upplever ett porträtt. Är det målat i samma storlek som en levande människa så inger det en starkare närvaro redan där. När det händer att jag får frågan "Vad är det som gör ett porträtt bra?" Så brukar jag i första hand då nämna hög närvaro. Porträttet ska ge intrycket att man tror sig veta hur personen är och det ska kännas som att man skulle kunna föra en konversation med den avbildade. Självfallet så behöver det även se ut som personen, spännande nog så sitter inte likheten där vi tror. Vi känner igen individen på den övergripande tredimensionella formen på ansiktet som i sin tur utgörs av det underliggande kraniet. Ögat kan utan större svårighet känna igen en gammal vän på andra sidan gatan, oavsett vilka kläder personen har på sig eller om det var länge sedan senaste mötet. För att porträttet ska bli riktigt likt så är det därför av stor vikt att fånga den specifika tredimensionella formen av den enskilda sittaren. Jag föredrar därför ett riktat ljus, oftast från en ljuskälla, så att ansiktets olika plan framstår tydligt.

Med allt detta sagt så handlar det om att skapa en målning och inte endast en rak-fram avbildning. Komposition kan vara avgörande, man kan åstadkomma mycket med val av miljö och back-

grund. Kroppsspråket är också en faktor som spelar stor roll i att förstärka olika sidor av personligheten som man önskar lyfta fram. Jag brukar ofta använda en hel sittning endast för att lära känna modellens ansikte och hitta den pose som jag tycker fungerar bäst. Det är många frågor att besvara, hur ändras karaktären då ljuset kommer från höger eller vänster? Ska blicken möta betraktaren eller kommer det kännas bättre med en blick som tittar bort. Vilken kroppshållning passar bäst. Det blir lite som att lägga pussel med föränderliga bitar.

Att avporträttera någon är till en del ett samarbete. I samvaron mellan porträttör och modell så förstärker man olika sidor av varandras personligheter, vissa drag hos mig blir tydligare i sittarens närvaro och vissa personlighetsdrag hos sittaren framstår starkare i min närvaro. För mig är detta en av dom verkligt spännande aspekterna av porträtterande och det belyser vikten av en bra interaktion och tycke mellan mig och den jag målar av.

Från första stund som jag mötte Stefan Lindskog så utstrålade han en generös uppriktighet, jag upplevde att han hade en distinkt klarhet, han framstod att vara en varm människa och samtidigt mycket skarp. Vi tillbringade en eftermiddag tillsammans på Högsta Domstolen där vi gick runt och provade oss fram genom olika rum. Det fanns som vanligt flera möjliga spår. Jag brukar leta mig fram tills jag hittar rätt ljussättning, pose, miljö och komposition. När jag till slut hittat det jag söker så brukar jag sedan måla upp kompositionen i ateljén och måla färdigt själva porträttet från så många sittningar som det krävs.

Medan vi gick runt så samtalande vi flitigt, Stefan berättade för mig om HD och den roll han hade haft där. Som jag förstod både från honom och hans kollegor så hade han varit ansvarig för att skapa en modernare domstol med mera insyn. Detta satte idéer i huvudet på mig och jag kände mig inspirerad till att prova ett nytt grepp som jag hoppades skulle återspegla något av detta moderna i porträttet.

En intressant aspekt av uttrycket är tid. Den klassiska porträtteringen utförs oftast med flertalet utspridda sittningar och det slutgiltiga uttrycket blir en sammanställning av de många olika sinnes-

stämningar som utspelat sig under den tid som modellen suttit. Det är raka motsatsen till ett fotografiskt uttryck som endast fångar sinnesstämningen under en bråkdels sekund. Jag valde att filma Stefan och sedan skapa en komposit bild från flera olika bilder tagna ur filmsnuttar. Detta med iden att skapa en modern variant av det klassiskt sammanställda uttrycket och på så vis introducera något som subtilt skulle kunna återge en samtida känsla i ett tillsynes klassiskt porträtt av Stefan.

Patrik Graham

